

**Doç. Dr. NUSRET EKİN; İŞGÜCÜ VE EKONOMİK GELİŞME;
FAKÜLTELER MATBAASI; İSTANBUL; 1968;
204 + XII SAHİFE**

1968 yılında fakültemiz, «İşgücü ve Ekonomik Gelişme» adını taşıyan yeni bir kitabı yayınlamış bulunuyor. Doç. Dr. Nusret Ekin bu eserinde gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde emek arzı ile işgücünün bünyesini, Türkiye'nin durumuna da ayrıca yer vererek, incelemiştir.

Kitabın «giriş» bölümünde de gayet güzel açıklandığı gibi klasik iktisatçılar, istihdam konusu üzerinde durmamışlar, millî gelirin sağlanmasında işgücünün rolüne gereği kadar eğilmemişlerdir. Az gelişmiş ülkelerde, istihdamdan daha geniş bir kavram olan işgücünün muhtelif yönlerden terekküp tarzı, bu ülkelerin az gelişmiş olmasını, en az diğer faktörler kadar belirlemektedir. Bu açıdan, işgücü ile ekonomik gelişme arasındaki münasebetlerin incelenmesi son yıllar iktisat literatürünün önemli bir parçasını teşkil etmektedir. Memleketimizde boşluğu açıkça hissedilen bu sahann doldurulmasında Dr. Ekin'in kitabının mühim rol oynayacağı şüphesizdir.

Birinci kısım Gelişmiş ve Az Gelişmiş Ekonomilerde Emek Arzının Özelliklerinin incelenmesine tahsis edilmiştir. Bu incelemede önce toplam emek arzı ele alınmış, bu da bir taraftan kalitatif ve kantitatif yönden, diğer taraftan kısa ve uzun devreler itibariyle tetkik edilmiştir. Sonra nüfus ile işgücü arasındaki münasebetler ele alınmış, bu münasebetler gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerle Türkiye açısından ayrı, ayrı incelenmiştir. Bunu takiben nüfusun işgücüne katılan kısmı «işgücü iştirak nisbeti» dediğimiz bir kavram altında daha müşahhas şekilde araştırılmıştır. Ekin bu araştırmayı yaparken de gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerle Türkiye'yi ayrı ayrı ele almayı ihmal etmemiştir.

Emek arzı, nüfus, işgücü gibi birbirleriyle ilgili hususları inceledikten sonra, ikinci kısımda işgücünün bünyesi ele alınmıştır.

İşgücünün bünyesinin incelenmesinde de Ekin, birinci kısımdaki metodunu değiştirmemiş, yâni gelişmiş ve az gelişmiş ülke-

lerle Türkiye'yi ayrı, ayrı ele alarak okuyucunun aradaki farkları, farkların sebeplerini ve nihayet iktisadî gelişme seviyesinde kendini gösteren sonuçların daha iyi görülmesine yardım etmiştir. Bu vasfiyle bilhassa iktisat öğrenimi yapanların çok faydalanacakları bir eser ortaya çıkmıştır.

İşgücünün bünyesi önce demografik yönleriyle yâni cinsiyet ve yaş grupları itibariyle ele alınmıştır. Bundan sonra ise işgücü sektörler, statü (meslekteki mevki) ve meslek itibariyle incelenmiştir. Sonuncu fasılda da iktisadî faaliyet dalları itibariyle bir inceleme yapılmış ve böylece sektör bölünüşüne daha fazla derinlik kazandırılmıştır.

Kitabın önemli taraflarından birisi de konuyla ilgili çok geniş bir bibliyografyayı ihtiva etmesidir. Bibliyografya kitaplar, makaleler ve istatistikler olarak üç grupta verilmiştir.

Bütünüyle ele alındığı zaman işgücünün iktisadî gelişmedeki önemini gayet açık bir şekilde görmek mümkün olabilmektedir. Gerçekten az gelişmiş ülkelerde «kâfi olmıyan kapital, madenler ve diğer tabii kaynaklar yanı sıra, beşerî unsurun mümkün olan en yüksek seviyede istifadeye arz edilmesi çok önemli bir mesele haline gelmektedir.» Diğer taraftan ülkeler «ekonomik gelişme programlarının gerçekleşmesi için hangi vasıf ve sayıda elemana ihtiyacı olduğunu bilmek zorundadır. Bu ise «hali hazır işgücünün durumunu bilmemize bağlıdır.» Bu durumu bilmek için de işgücünü mutlaka, Ekin'in kitabının ikinci kısmında ele aldığı yönleriyle tahlile ihtiyaç vardır.

Kitapta tablolar ve grafikler yardımıyla iktisadî gelişme ile işgücünün muhtelif yönlerden terekübü arasındaki münâsebet, en iyi şekilde gösterilmeğe çalışılmıştır.

Konularla ilgili milletlerarası istatistikî standartların tesbit edilmiş olmasına rağmen, her ülke için özel pek çok problemin bulunması karşısında oldukça mütecanis rakamlardan müteşekkil tablolar meydana getirmek gerçekten çok güç bir iştir. Ekin bu güçlüğü mümkün olduğu ölçüde yenmiş ve ele aldığı her konuda mukayeseler yapmamıza imkân veren tablolar hazırlamak suretiyle kitabının anlaşılmasını kolaylaştırdığı gibi, iddialarının ispatını da sağlamıştır. Bu tablolara göz gezdirmek suretiyle meselâ az gelişmiş ülkelere doğru gittikçe ziraat sektöründe kadın işgücü nisbetinin azalırken şehir sektöründe arttığını; iktisadî gelişme ile birlikte gençlerin ve yaşlıların işgücü iştirak oranlarının düştüğünü, tarım işgücünün nisbî olarak şehir sektörlerindeki işgücü lehi-

de devamlı önemini kaybettiğini; aynı şekilde iktisadî gelişmeye paralel olarak bağımlı çalışanların nisbî önemi gittikçe artarken yardımcı aile efradı nisbetinin devamlı düşme kaydettiğini; teknik elemanlar ve meslekî personelin işgücü içinde işgal ettiği oranla, fert başına millî gelir arasında sıkı bir ilişki olduğunu kolayca görebilmekteyiz. Ayrıca bütün bu hususların kısa devre içinde de olsa Türkiye'de de aynı yönde seyreden trendler meydana getirdiğini anlamaktayız.

Türkçe Sosyal Siyaset literatürüne kazandırdığı bu pek değerli eserden dolayı müellifini yürekten tebrik ederiz.

Dr. Nevzat YALÇINTAŞ